

ZŠ a MŠ Roštín

Preventivní program proti šikaně

Co je šikana?

Šikana je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit, ponižovat nebo zastrašovat jiného člověka či skupinu lidí. Je to nemoc toho, kdo šikanuje. Je to nemocné - tedy patologické chování. Většina projevů šikany naplňuje skutkovou podstatu trestných činů.

Projevy šikanování

Šikanování má ve svých projevech různou podobu s následky především na psychickém zdraví. Její znaky je možné rozdělit podle různých hledisek přibližně do následujících skupin:

1. Fyzické aktivní přímé / útočníci oběť kopou, fackují či jinak fyzicky napadají /.
2. Fyzické aktivní nepřímé / ničení věcí oběti, agresor pošle někoho, aby oběť zbil ./
3. Fyzické pasivní přímé / agresor fyzicky brání oběti dosáhnout svých cílů např. ji nepustí sednout do lavice /.
4. Fyzické pasivní nepřímé / agresor odmítá splnit požadavky oběti - odmítne požádání oběti odejít na záchod /.
5. Verbální aktivní přímé / nadávání, urážení, zesměšňování /.
6. Verbální aktivní nepřímé / rozšiřování pomluv, symbolická agrese - vyjádřená v kresbách, básních apod. /.
7. Verbální pasivní přímé / neodpovídá na pozdrav, otázky apod. /.
8. Verbální pasivní nepřímé / spolužáci se oběti nezastanou, když je obviněná z něčeho, co udělal agresor /.

Kdo bývá obětí šikany?

Dítě, které se neumí nebo nemůže bránit.

Dítě, které je jakýmkoliv způsobem odlišné od očekávaného průměru / nosí brýle, přestěhovalo se, má nadváhu apod./.

Dítě fyzicky slabé, popř. uzavřené, těžko navazuje kontakt s ostatními dětmi.

Dítě duševně zaostalé.

Dítě jiné barvy pleti / příslušník národnostní menšiny /.

Dítě nadprůměrně duševně vybavené.

Kdo bývá agresor?

Bývá starší, tělesně zdatný, agresivní k vrstevníkům a často i k učitelům, mívá kázeňské problémy.

Může být oblíbený, temperamentní, sebevědomý, méně nadaný.

V kolektivu často vystupuje jako vůdce.

Pochází často z rodiny, kde je fyzické popř. psychické násilí používáno jako běžný komunikační prostředek.

K maskování svých činů často používá "důvěryhodná vysvětlení", která opírá o tvrzení svých obdivovatelů.

Nepřímé znaky šikanování

- ✓ žák je o přestávkách často osamocený, vyhledává blízkost učitelů
- ✓ při týmových sportech bývá volen do mužstva jako poslední
- ✓ působí smutně až nešťastně
- ✓ jeho věci bývají poškozené, špinavé, rozházené, ztracené / odmítá to vysvětlit /
- ✓ vyhledává důvody pro absenci ve škole
- ✓ mívá odřeniny, škrábance, řezné rány

Přímé znaky šikanování

- ✓ posměšné poznámky na adresu žáka, ponižování, pokořující přezdívka
- ✓ kritika žáka, výtky na jeho adresu pronášené nenávistným, pohrdavým tónem
- ✓ nátlak na žáka, aby dával věcné či peněžní dary
- ✓ příkazy, které dostává od jiných spolužáků
- ✓ nátlak na žáka, aby se účastnil nemorálních až trestných činů
- ✓ rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout

Varovné signály pro rodiče!

- ✓ za dítětem nechodí domů žádní spolužáci ani kamarádi
- ✓ dítě nemluví o tom, co se děje ve škole
- ✓ dochází ke zhoršení prospěchu
- ✓ dítě si často stěžuje na zdravotní problémy
- ✓ dítě domů přichází špinavé, roztrhané, často mu chybí věci, často potřebuje peníze
- ✓ nechce chodit na tělesnou výchovu

- ✓ bývá velmi smutné, může se u něho vyvinout až patologický smutek - deprese
- ✓ dítě může vyhrožovat sebevraždou

Stádia šikanování

1. stádium - zrod ostrakismu představuje mírné, převážně psychické formy násilí
2. stádium - fyzická agrese a přitvrzování, manipulace znamená upevňování soudržnosti skupiny na účet "obětního beránka "
3. stádium - klíčový moment - vytvoření jádra - znamená nezabránění přitvrzujícím manipulacím a počáteční fyzické agresi jednotlivců
4. stádium - většina skupiny přijímá normy agresorů
5. stádium - představuje rozdělení žáků na dvě skupiny / otroky a otrokáře /. Otrokáři využívají materiální hodnoty otroků, jejich tělo, city, rozumové schopnosti apod.

Ve skupině vítězí zlo. Brutální násilí je považováno za normální.

Prevence šikanování

Měla by být upřednostňována primární prevence. Spočívá ve výchově harmonické osobnosti dítěte / především rozvoj sociálních dovedností dítěte , kladného sebepojetí dítěte, odreagování stresu, napětí, agresivity, strachu apod. /, dále je důležitá informovanost dítěte, rodičů a veřejnosti o šikaně. Základem primární prevence proti šikanování je budování pozitivního klimatu školní třídy a celé školy, rozvoj kamarádských, otevřených a bezpečných vztahů.

Krizový plán řešení šikany

První pomoc při počáteční šikaně

- ✓ odhad závažnosti a formy šikany
- ✓ rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi
- ✓ nalezení vhodných svědků
- ✓ individuální rozhovory se svědky / nepřípustné konfrontovat oběť s agresory /
- ✓ ochrana oběti
- ✓ předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru
 - a/ rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory - směřovat k usmíření
 - b/ rozhovor s agresory - směřování k metodě vnějšího nátlaku
- ✓ realizace vhodné metody
 - a/ metody usmíření

- b/ výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči
- ✓ třídnická hodina a/efekt metody usmíření b/ oznámení potrestání agresorů
- ✓ rozhovor s rodiči oběti
- ✓ třídní schůzka
- ✓ práce s celou třídou

Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně

První kroky pomoci

- zvládnutí vlastního šoku - bleskový odhad závažnosti a formy šikany
- bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

Příprava podmínek pro vyšetřování

- zalarmování nejbližších pedagogů a vedení školy
- zabránění domluvy na křivé skupinové výpovědi
- pokračující pomoc oběti / přivolání lékaře /
- oznámení na policii, navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informování rodičů

Vyšetřování

- rozhovor s obětí a informátory
- nalezení nejslabších článků
- individuální popř. konfrontační rozhovory se svědky
- rozhovor s agresory popř. konfrontační rozhovor s agresory

Náprava

- metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

Nápravná opatření

- ✓ výchovná opatření
- ✓ realizace individuálního výchovného plánu agresora
- ✓ převedení do jiné třídy
- ✓ doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového střediska výchovné péče
- ✓ podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou

S preventivním programem proti šikaně byli prokazatelně seznámeni žáci i jejich zákonní zástupci.

Preventivní program proti šikaně byl schválen pedagogickou radou dne: 12.11.2019